

kurulmasına lûtuflâr müsaadesini esirgemiyen Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumuna da şükranlarımı tekrar ederim.

Sözlerime son verirken Ebedî Şefimiz Atatürk'ün aziz hâtırasını bir kere daha tâzimle anar, bizi yüksek dehâsı ve ölçüsüz millî aşkı ve heyecanı ile daima mesut inkânlara erdiren Millî Şefimize sonsuz minnettarlığımızı arz ederim.

Sırrı Day'ın nutkundan sonra, Başvkiil Şükri Saracoğlu «Yarının Sinan'ları şerefine» sözleriyle kordelâyı kesmiş ve sergi gezilmiş ve büyük takdirlerle karşılanmıştır.

Maarif Vekili Hasan Âli Yücelin Köy Enstitüleri hakkında rapordaki konuşması.

Ankara: 17 (A.A.) —

Köy Enstitüleri Kanununun kabul edildiği 17 Nisan günü, köy enstitülerinin bayram günüdür. Bugünde köy enstitülerinde ve köy okullarında üstün başarı göstermiş olan öğretmen ve eğitimcilerin isimleri radyo ve gazetelerle yayınlanmaktadır. Bu münasebetle Maarif Vekili Hasan Âli Yücel bu akşam radyoda 9.30 da aşağıdaki konuşmayı yapmıştır:

Sevgili yurtdaşlarım,

17 nisan. bizim büyük bayram günlerimizden biridir. Köy enstitüleri kanunu Büyük Millet Meclisinde dört yıl önce bugün kabul edildi. İlk öğretim işinin yüzde yüz halli, Cümhuriyet inkılâplarının en önemlilerinden biri olacak. Türk köyüne ve köylüsüne, öğretmeni ile, sağlığına bakan insanı ile gitmenin yolundayız. Bu dâvanın durağı olan köy enstitüleri dört sene önce bugün kuruldu. Köy enstitüleri şu anda beş yaşına girmiş bulunuyor. 45.000 öğretmen yetiştirmeğe canlı ve verimli olarak devam edecektir. Toplu mezunlarını önümüzdeki yıl köylerimize, karanlığı gideren bir ışık gibi yollıyacağız. Öğretim ve ilk öğretim bakımından şark milletlerinin önünde ve garp milletlerinin gerisinde olduğumuzu hiç unutmamalıyız. Ülkümüz, garplı milletlerin de vardıkları yüksek amaca ermektir. Bize, bu dâvanın hallinde de baş ve önder olan Yüce Başbuğumuzun. Büyük İnönü'nün şu sözlerini bu anlayışla gönüllerinize yazınız.

«Köy enstitülerini Cümhuriyet eserleri içinde en kıymetlisi ve en sevgilisi sayıyorum. Köy enstitülerinde yetişen evlâtlarımızın muvaffakiyetlerini ömrüm oldukça yakından, candan takip edeceğim.»

okutmuşlar, onların okula devamlarını büyük gayretle sağlamışlardır. Onlar küçük yavrularımızın sağlık durumunu korkutan vakaları önlemişler, bunları gidermeğe uğraşmışlardır. Okul dışında kalmış halkımızın okuma yazma bilmiyenlerini yetiştirmişler, akşam okulları açmışlar, köy gençlerini yüzücü, binici olmağa alıştırmışlardır. Köylülerimize, öğretim ve eğitim işlerini benimsetmeğe uğraşmışlardır. Köy enstitülerinde yapıcılık, balıkçılık, hayvan bakımı, köy sanatları, ekim, fidanlık, bağcılık, ziraat sanatları gibi türlü işlerde öğrencilerle birlikte geceli, gündüzlü beraberce gayret göstermişlerdir. Bu kurumlara su getirme, onları elektrikleme yolunda başarılar varmışlardır. Enstitülerin tatbikat bölgeleri ile kendi kesimlerine giren köylerde köy incelemelerine girmişler; köyün, temizlik, sağlık, kültür işlerine önem vermişler; güçlerinin yettiği derecede kendi çevrelerinde halka faydalı olmak için çabalamışlardır. Enstitü öğrencilerinin giyecek, yiyecek, taşıt ve revir işlerinde plânlı ve duygulu hareket etmişler, müsbet neticeler almışlardır. Köy enstitülerinde, köy okullarında anayasamızın Cumhuriyetçi, inkılâpçı, lâik, milliyetçi, halkçı ve devletçi ruhuna ve Cumhuriyet Halk Partisi programının bu fikirleri yaydırmak istiyen emirlerine uymuşlar, onlara göre köylerimizde yeni bir hayat yaratmak için özden ve yürekten çalışmışlardır. Sevgili meslekdaşlarım,

Bugün, bütün köy enstitülerinde ve okullu köylerde tören yapılarak üstün başarı ile vazife görmüş olan arkadaşlarımızın hizmetleri anılmaktadır. Size büyük sevinçle müjdeleyim ki, bizim bu büyük bayram günümüzde Büyük Reisisumhurumuz İnönü, Bayan İnönü ile, Büyük Millet Meclisi Reisiimiz Renda ile, Başvekilimiz Saracoğlu ile, Parti Genel Sekreterimiz ve Meclis Grup başkan vekillerimiz, valimiz ve matbuat ileri gelenlerimizle Hasanoğlu köy enstitüsünde aramıza katılmak lûtfunda bulundular. Öğretmenlerin ve öğrencilerin, enstitüyü içinde kurduğumuz Hasanoğlu köyü halkının arasında bulunmaları ile neşemiz ve sevincimiz kat kat artmıştır. Köy enstitülerini kurduğumuz bugün, bizim için iki kere bayram oldu. Bunları söyleyerek size, aldığımız vazifenin kutsallığı kadere önemini de belirtmek istiyorum.

Hariciye Vekili Menemenci Oğlunun Krom meselesi hakkındaki beyanâtı.

Ankara: 20 (A.A.) —

Büyük Millet Meclisinin bugün Şemsettin Günaltay'ın başkanlığında

yapılan toplantıda celsenin açılmasını müteakip Parti Müstakil Grubu Reis Vekili Ali Rana Tarhan'ın aşağıdaki takrirî okunmuştur;
Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisiğine

İngiltere ve Amerika'da, Türkiye'den Mihver memleketlerine yapılan krom ihracatı hakkındaki bir çok neşriyat oluyor.

Başta krom olmak üzere, bazı ticarî malların Mihver memleketlerine gönderilmesi mevzuu üzerinde, İngiltere ve Amerika hükûmetleri tarafından hükûmetimize birer nota verildiğini de öğrendik.

Bu mesele hükûmetimizin görüşünün ve almış olduğu notalara verdiği cevapların mealini bildirerek, Büyük Millet Meclisini tenvir buyurmalarını sayın Hariciye Vekilinden rica ederim.

İstanbul mebusu. Ali Rana Tarhan

Takririn okunmasını takiben söz alan Hariciye Vekili Numan Menemencioğlu aşağıdaki beyanatta bulunmuştur:

Arkadaşlarım; muhterem Ali Rana Tarhan'ın sual takrirî çok yerindedir. Bu mesele filvaki bir zamandanberi hemen bütün dünyada bir çok neşriyata mevzu teşkil etti. Bu neşriyat meyanında içri, doğru bir çokları vardır. Hattâ bir tanesini bilhassa zikretmek isterim. Ne kadar garip tefsirlere sebebiyet verdiğini bir misal olan bununla anlayacağınızı zannediyorum. Bir ciddî İngiliz mecmuası diyor ki: Almanlar Türk'lerden fazla miktarda krom alabilmek için işgal ettiği memleketlerden topladıkları altınları Türkiye'ye vermişlerdir ve bu suretle Türkiye Merkez Bankasının altın stoku âdeta tedavüldeki evrakı nakdiye derecesine yükselmiştir. «İnşaallah sesleri» bu iddianın ne kadar garip bir iddia olduğunu teyit etmek lüzumsuzdur. Yalnız şurasını söylemek isterim ki Türkiye Merkez Bankasının altın stokunda vaki olan çoğalma yalnız Mütteliklerden yaptığımız bir istikraz ve Müttelik memleketlere yaptığımız fazla ihracattan tevellüt etmiştir. Mihver memleketlerine satılmış maldan hasıl olmuş bir gram altın Merkez Bankamızın kasasına girmemiştir.

Binaenaleyh bu krom mevzuunun büyük dedikodulara sebebiyet vermiş olması dolayısıyla, Ali Rana Tarhan arkadaşımızın lütufları ile yüksek huzurunuzda bu meseleyi tavzih imkânını buluyorum.

Arkadaşlar, krom mevzuunu iyice anlayabilmek için müsaade buyursanız bunun küçük bir tarihçesini yapayım.

Karşımıza krom diye bir mevzu ilk defa ittifak muahedesi aktehdikten sonra Londra'ya gitmiş olan murahhas heyetinize tevcih edi-

ayrı bir mesele olarak tetkik ve tasnif edilmiş bulunuyordu. Nihayet İngiltere ve Amerika hükûmetleri bize birer nota tevdi ettiler. Bu notalarda harbin bugünkü vaziyeti zikredildikten sonra İngiltere ve Amerika hükûmetleri krom başta olmak üzere bazı esaslı ihracat maddelerimizin Mivher memleketlerine ihraç edilmemesi talebinde bulunuyorlardı. Ve ihraç edildiği takdirde bize de bitaraflara tatbik edilen muamelemin tatbik edileceğini söylüyorlardı. Biz iki gün sonra bu notalara cevap verdik. Verdiğimiz cevaplar; bizim için Müttefikimiz İngiltere ve onun müttetikleriyle teşriki mesai, haricî siyasetimizin bir icabı tabîsi olduğu ve binaenaleyh kendilerinin bize vaki olan talebi ile maddî imkânlarımızın müsaadesi nisbetinde hüsnü telâkki ettiğimiz ve kendilerine bu nisbet dahilinde yardım edeceğimiz yolunda biraz umumî fakat prensip itibarile müsbet bir cevap verdik. O zamandanberi, arkadaşlar, hükûmet bu meseleyi tetkik etmektedir. Bizim zarurî ihtiyaçlarımızın tatmin edilmesi ve hattâ hayatî bazı ihtiyaçlarımızın karşılanması keyfiyeti şüphe yok ki hükûmeti fevkalâde müteyakkız tutan ve bazı tedbirlerinde bunu daima göz önünde bulundurmağa sevkeden bir keyfiyettir. Bu zarureti esasen müttetiklerimiz de müdriktirler. Fakat aynı zamanda dört beş devlete birden verilmiş olan ve mealleri az çok aynı olan bu notaları biz diğer devletler gibi telâkki edemezdik.

Arkadaşlar bir muharip devletin bitaraflara, diğer muharip tarafa şunu veya bunu satma diye bir talepte bulunması halinde bitarafılık hukuku meselesi orta yere çıkabilir ve bunun üzerinde bir çok münakaşalar yapılabilir. Fakat tâ 1939 da kabul buyurmuş olduğunuz ve o zamandan beri her an tasvip etmiş olduğunuz haricî siyasetimizin umdesi ve esası İngilizlerle olan ittifak muahedesi olduğuna göre biz bitaraf değiliz arkadaşlar. O halde Müttetiklerin bize vermiş oldukları noktayı bir bitaraf devlet gibi değil, bir müttetik devlet gibi tetkik etmemiz lâzımdır. Yaptığımız bütün muamelelerde 1939 dan beri şüphe yok ki başta geçen ve her birinin üzerinde tesir hâsil etmesi lâzımgelen keyfiyet bizim siyasî bağlantımızı ifade eden ittifak muahedemizdir. Bu muahedemize nazaran, hükûmet vaziyeti yakından tetkik etti. Krom müttetiklerce doğrudan doğruya malzemei harbiye imaline yarıyan ve binaenaleyh kendi aleyhlerine müteveccih olarak yapılmış bütün toplarin ve tüfklerin daha kuvvetli çeliklerden imaline salih olan bir maddedir ki, bunun bir müttetik tarafından kendi düşmanlarına verilmemesini rica etmekle istedikleri teşriki mesai sırf bitarafılık hukuku bakımından tetkik edilecek mahiyette değildi.

Arkadaşlar; bu itibarla hükûmetiniz krom meselesi hakkında bu sa-
bahki son kararıyla yarın akşam saat 19 dan itibaren Türkiyeden;
Almanya veya mihver devletlerine krom nakliyatının durdurul-
masına ve krom ihracatının menedilmesine karar vermiştir.

Almanya ve mütteliklerine krom ihraç edilmeyecektir. Müttelikleri-
mize krom vermekte devam edeceğiz.

Bu hareketi ile hükûmet daima tasvibinize iktiran etmiş olan haricî
siyasetinin icapları dahilinde bulunduğuna emin ve kendisi 939 dan
beri sadakatla tatbik ettiği bu siyasete sadık olduğuna kani olmak
itibariyle vicdanen müsterihtir. Sizin de tasvib edeceğinize emin bu-
lunuyoruz.

Ali Rana Tarhan «İstanbul»— Verdikleri izahlardan dolayı sayın ha-
riciye vekiline teşekkür ederim.

M. Ökmün «Ankara» — Tebnik ederiz hükûmeti.

**Maarif Vekili Hasan Âli Yücel Çocuk Bayramı münasebe-
tile bir demette bulundu.**

Ankara; 23 (A.A.) —

Maarif Vekili Hasan Âli Yücel, dün akşam radyoda çocuk bayramını
aşağıdaki konuşma ile açmıştır.

Sayın yurddaşlarım.

Bir kaç yıldır Çocuk Bayramını açarken sizlerle çocuklarımızı ilgi-
lendiren bir ana meseleyi konuşmayı iş edindim. Bunu yapmakla,
evlatlarımızın daha iyi ve daha olgun vatandaş olmalarını sağlaya-
cak çareleri ve düşünceleri, milletin, ailenin ve hükûmetin ortak
malı haline getirmeyi dilemekteyim. Meselâleri daima açık olarak
ortaya koydum. Varılacak tedbirleri kendi tabîî hayatımızdan alma-
ya çalışalım. Açık yürekle ve cüretle, yapıcı bir anlayışla üstüne yü-
rünmeyen esaslı cemiyet meseleleri, daima küçük ve oyalayıcı ted-
birllele karşılanır. Üstünden seneler ve seneler geçer, ancak bir ka-
rınca boyu yürünmüş olduğu görülür. Bu talihsizliğe düşmemek için
işte ve önünüzde kesin ve açık olmayı ihtiyar ettim.

Bu akşam sizlere, bu türlü meselelerin bir medenî cemiyet için en
önemlisi olan ilk öğretimden bahsedeceğim. Doğduğu günden yedi
yaşına gelinceye kadar, ananın babanın dikkatini sevgisini ve pa-
rasını üstüne çeken çocuk, altı yaşını bitirdiği günlerde devletin bir

büyük emrini yerine getirmeye ana ile babayı varlığı ile davet eder. Bu ilk altı sene, ana baba için ne kadar dertli, sıkıntılı olursa olsun, bir gün gibi gelip geçmiştir. Onun için ilkökula hazırlık, ananın babanın beyninde çocuklarına sahip olduğu günden başlamalıdır

Biz Türkler için, her medenî millette olduğu gibi, yaşamamızın ve yaşama düzeyimizin ilk mühim dâvası ilk öğretimdir. Cumhuriyet buna dayanır, inkılâp buna dayanır. İstiklâl ve istikbalimiz buna dayanır. Hangi milletin ciddî ve gerçek uyanısını tarihinde arıyacak olursanız, bu kalkınmanın rasgeldiği devrede ilk öğretimin ön plânı almış olduğunu istisnasız görürsünüz. Bizim için de bu büyük kalkınma devri, Cumhuriyet çağımıza raslamıştır. Önümüzdeki on sene sonra her Türk çocuğu, bir tanesi bile öğretmensiz kalmadan, yedi ile on iki yaşının arasını ilk okulda geçirecektir. Görmenin, anlamının ve bilmenin ilk şartları arasında okumayı, yazmayı, hêsap yapmayı bilmek, insanların düşüncelerini birbirlerine verebilmeleri için kabul ettikleri işaretleri tanımak, bugünkü dünyaya gelen her Âdem evlâdının ihmâl göstermez vazifesidir. Bu elde edilmedikçe insan, ilerleme vasıtalarının birincisinden yoksul kalmış demektir. Her vatandaşın, millî kudreti artırıcı bir unsur olması, okuma ve yazma ile başlar. Onun için devlet; ilk öğretimi, kuvvetli olmanın temeli olarak ele almıştır.

Bugün Türkiye'de ilkökul çağında, yedi ile on iki yaş arasında 2.500.000 çocuk vardır. Nüfusumuzun çoğu 40.000 köye yerleşmiş olduğu için bu iki buçuk milyonun iki milyonu köylerde, ancak 500.000 i şehir ve kasabalardadır. Saferttiğimiz milyonlarca liraya ve insan takati üstündeki emeklere rağmen bugün ancak, ilkökula alabildiğimiz çocuklar bir milyonun kapısındadır. Bu bir milyon çocuğun 400.000 e yakını şehir ve kasabalarda, 600.000 i de köylerde bulunuyor. Bu tabloyu size verdikten sonra bize acı gelen bir neticeyi derhal söyleyebilirim. Yuvarlak hesap şehirlerde ilkökulun birinci sınıfına giren çocukların yüzde ellisi ancak son sınıfa gelebiliyor. Bu nisbet iyi bir nisbet değildir. Çok döküntü veriyoruz. Geçen sene şehir ve kasabalardaki 400.000 e yakın çocuğumuzdan 100.000 i sırfta kalmıştır. Bu olabilir; ben burada öğretmeni onların bu yüz bin çocuğu sınıf geçecek duruma getirmemelerinden şikâyet ediyorum. Bütün yurddaşlarım bilsin ve hep beraber gözlerimizi açalım diye böyle açık olarak hakikatı söylüyorum.

Köy okullarında, şehirlerdeki bu yüzde 50 yerine kayıp nispeti, yüzde 75 dir. Burada durum şehirlerdekinden daha fenadır. Köy okullarına giren yüz çocuktan ancak 25 ini son sınıfa getirebiliyoruz. Bu-

nun böyle oluşunda ananın, babanın, öğretmenin, hepimizin kabahatimiz var. İyi olmıyan bu durumu yakından gören Büyük Devlet Reisimiz İnönü, geçen ay ilk öğretim meselesi için Vekiller Heyetini topladı, başa geçti ve bu dâvayı halletmek için her vekâlete düşen devlet eliyle yapılması lâzım vazifeleri karara bağlattırdı. Her Vekillik, memurlarına emirler verdi. Tamimler yaptı. Şunu iyi bilelim ki, devlet eliyle geçilen hareketleri millet desteklemedikçe tam netice almak mümkün değildir. Köylü kardeşlerimin beni her zaman dinlediklerini ve yürekte söylediğim sözleri her zaman kulaklarına küpe ettiklerini bilerek onlara tekrar ediyorum ki, bu işte de bizlere yardım etsinler, kendilerine hizmetten başka kaygısı olmıyan devlet adamlarına iyi yürekle yardımcı olsunlar. Bu işi elbirliğiyle ve yüz akıyla başaralım. Bu kadar döküntü vermiyelim.

Köylerdeki çocuklarımızın yüz tanesinden ancak yirmibeşinin son sınıfa gelebilmesinde bir çok sebepler bulunabilir. Fakat bunun başı, çocuklarımızın köy okullarına devam ettirilmemesidir. Şu halde ilk öğretimin bugün için öz meselelerinin başı, ilkokullardaki devamsızlık meselesi oluyor, demektir. Bu dâvanın hallinde hemen hemen her derecedeki idare âmirlerine ve memurlara önemli ödevler düşmektedir. Meselâ, idare makinemizin başarıda en mühim mevkiini şerefle işgal eden bir valinin bu hususta neler yapabileceğini düşünelim:

Vali ilk önce 1942 yılında çıkan Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanununu büyük bir dikkatle okuyacak, kendi emrine verilmiş bulunan bu işle alâkalı maarif memurlarıyla toplantılar yapıp vilâyeti içinde bu kanuna göre bugünkü durumun ne olduğunu inceleyecek, maarif müdüründen vilâyetin maarif haritasını listiyecek, âdeta bir harbi idare eden komutan gibi kurmayının hazırladığı bu haritanın üstüne eçilecektir. Bu haritada kanunun emrine göre okuma çağındaki kız ve erkek çocukların sayıları her Köy ve Kasabanın yanına işaret edilmiş olacaktır. Diğer istatistik malûmatını böylece doğru olarak toplattırıp o haritanın üstüne yazdıracaktır. Eğer bu iş, bir defa için yapılmışsa o harita ölü, o rakamlar ölüdür. Bunların diri tutulması için durum, gün gün takip edilecek eğer bir köyde okulun açıldığı günle ondan bir ay sonraki zaman arasında öğrenici sayısında bir azalış varsa, hemem bunun sebebi araştırılacak, alâkalılardan sualler sorulacak, kanuna göre takipler yapılmış mı, yapılmamış mı, bunlar öğrenilecek, bu suretle ele alınmış olan harita canlanacak, zenginleşecek ve not defteri üzerine rakamlar dizilince vilâyet hakkındaki bilgiler umumî olarak artacak, maarif müdüründen başlıya-

rak İlk Öğretim Müfettişlerine, Maarif Memurlarına, Başöğretmenlere verilmesi gereken bütün emirler verilecek, valinin kendi gidip gördüğü yerlerde ve emri altında bulunanların gittikleri ve buldukları yerlerde, mahallin hususiyetlerine göre, halka, neyin, nasıl telkin edileceği düşünüülüp işler açık ve kesin emirlere bağlanacaktır. Böylece yanında, dâvayı ve işi bilenleri bulduran valinin mürakaba, takip ve tefişleri derin bir mânâ kazanacak, ne yapılacağı bilinmeksizin gidilen köylerdeki sıkıntılı duraklama zamanları yerine, verimli ve canlı çalışmaların dolduğu saatler geçecektir. Muhtarın kanuna göre yapması gereken işleri bilip bilmediği yoklanacak, öğretmenin işi etrafında söyleyeceği özler dinlenecek, vazifesini tamam yapıp yapmadığı kontrol edilecek ve bu dinlenen ve görülen hususlar yüksek idare âmirinin etraflı anlayışı içerisinde, dâvanın halli için yaratıcı ve tedbir bulucu birer kıymet olacaktır.

O zaman vali, oğlunu hele kızını okula göndermiyen ana babaya selenecek, bütün köylüye memleketin alın yazısının şu küçük köy okullarına nasıl dâvâdan bağlı olduğunu anlatacak, kızını ve oğlunu, şu veya bu sebeple, okutmamayı kabul etmenin ne büyük bir ayıp ve ne fena bir hareket olduğunu söyleyecek, yeni okulun çocuklara yaşamak için en lüzumlu bilgileri nasıl verdiğini, bu okulların yalnız kitap okutan değil, köyde canlı cansız ne varsa onlara bilgi ile ve meleke ile hâkim olmayı öğrettiğini, en şalâhiyetli bir insan olarak açıklıyacaktır.

Bütün bunları yapabilmek için, bu yüksek idare âmirinin vilâyetteki makamına gitmeden önce gündüzün takip edeceği esaslı işleri düşünüp defterine yazması ve bu arada ilk öğretim meselesi için başlamış olduğu işlerin hangi noktalarını takip edecekse, onları ele alması, çok tabiidir. Yirmi dört saatin işe başlamadan önceki bu perken dakikaları idare şeflerinin düşünce, karar ve emir zamanıdır. Günün dağdağalı işleri içerisinde beklenmedik olayların insanı esaslı işlerinden nasıl zorla uzaklaştırdığını hepimiz pek iyi bildiğimiz için, bu gürültülü çalışma zamanına varmadan önce, esaslı bir iş düşünüp yapacaklarımızı tesbit etmekle, başarının ön şartını bulmamak mümkün değildir. Böyle çalışıldığı takdirde büyük bir idare birliği olan vilâyetin başında bulunan bir âmir, o kadar faydalı ve verimli olabilir ki, bütün teşkilât onunla beraber canlanır, yürür ve küçük aksamalar bile ortadan kaybolup gider.

Bu vasıftaki mesuliyet arkadaşlarımızın muvaffakiyetlerini her zaman görmekte ve milletimiz hesabına iftihar duyuyormuz. Bölgesinin medeniyet önderi olan büyük idare âmirlerimizin ilk öğretim mese-

lesinde ilk başarı unsuru olduğunu söylemekle, devlet teşkilâtımızın büyük hakikatini ifade ettiğime inanıyorum.

Kütlenin, cemiyetçe yetişmesinde adalet ülkesi kadar terbiye ve ahlâk eğitimine de hizmeti olan Cumhuriyet hâkimliği, çocuğunu okula göndermemekten suçlu bir vatandaşı muhakeme ederken bir taraftan ferdin hukukunu, diğer yandan bugünkü kadar yarınki Türk cemiyetinin de hakkını göz önünde tutacak, bu millî varlığın çocuklarda eksik kalmasına yuntsever gönlü razı olmayacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının sağlık mesuliyet ve şerefini memuriyet olarak taşıyan hükümet tabibi, aynı idealle aynı dikkati gösterecek, hasta öğretmen ve öğrenciye tedavi müddeti verirken onların, millî hayat cephesinde ne kadar çok ödevli olduklarını düşünecek, bu ödevden her ayrılış gününün büyük ve millî bir kayıp olduğunu hatırlıyacak ve tedavinin en kısa zamanda yapılması yolunu tutacak, lüzumsuz yere fazlası için ısrar edenler olursa onlara ödevlerini hatırlatmaktan çekinmeyecektir. Hareketli, dinç kaymakam ve nahiyeye müdürleri, memleket idare mekanizmasının iyi işlemedeki önemlerini kendileri herkesten iyi bilirler.

Seyahatlerde yakından temas etmiş bulunduğum ve Ankara'daki kaymakamlık kursunda az da olsa tanıntıya fırsat bulduğum bu değerli arkadaşların, memleket meselelerinde taşıdıkları çok duyarlılığı ilk öğretim dâvasında ta göstereceklerine büyük emniyetim var. İnkılâbımızın bu safhası onlar için öyle bir çalışma zemini ki, bu devrede elde edecekleri tecrübeler, meslek hayatlarının ilerisinde memleket kalkınması yolunda kendilerine büyük düşünceler ilham edebilecektir.

Maarif müdürü, ilk öğretim müfettişi, maarif memuru, başöğretmen, gezici başöğretmen doğrudan doğruya mesul oldukları bu işler etrafında kendilerine uzanan yardımcı ellere samimiyetle sarılacaklar, idare âmirlerinin mesleğe ait bilgilerini, kendi gördüklerini ve bildiklerini, onlara anlatmak suretile zenginleştirecekler ve etrafta böyle bir hareketin uyanmış olmasile bahtiyar olacaklardır. Fakat unutmıyacaklardır ki asıl iş yine öğretmenindir. Bir öğretmenin okuluna öğrenci toplayabilme kudreti de onun ehemmiyetine ait ölçülerden biridir. Öğretmen ilkönce kendine kadar gelmiş olan çocukların hiç birini kaybetmemiye karar verecektir. Birinciye gelenlerin yüzde yüz ikinciye, ikincidekilerin yüzde yüz üçüncüye ve daha ileriki sınıflara geçebilmeleri çarelerini düşünecektir. Bu, tekrar edeyim, yetişmemiş çocukların yukarıki sınıflara geçirilmesi demek değil, yetiştirilmesi

demektir. Her Türk çocuğunun tarlada, iş yerinde, süthanedeki, örs önünde, tezgâhta, fabrikada ehliyetle iş başına geçmesi, teknik ve bilim anlayışını elde etmesi lâzım olduğuna göre (bir tek çocuğun bile yetişmemesine tahammül etmiyecektir. Köyün içinde okul varken bundan faydalanmayı istemiyen ana ve babanın bir cehalet misali göstermekte olduklarını, cehaleti silmek ödevinde olan okulun bunları da yetiştirmesi lâzım geldiğini bilecektir. Takip edilecek yol, daima iyilik ve telkin yolu olmalıdır. Hastalıktan şikâyet edilmez, hastalık tedavi edilir. Kanunun, çocuklarını okula göndermiyenlere verdiği cezalar bile hep tedavi kasdile ve o hava içinde verilecektir. Cezadan evvel yapılması gereken yapılmalı, yeni devamsızlığın her çocuğa ait müşterek ve şahsî sebepleri satıhta kalınmıyarak çözümlenmeli, sonra çocuk babasile görüşülmeli, onun ileri süreceği bahanelere ve sebeplere cevap verilmelidir. Kızının okumasına lüzum olmadığını, oğluna yaptıracağı işlerin bulunduğunu, okulca çocuğun işine yarar bir şey öğretilmediğini söyleyecek babalar bulunacaktır. Sükûnetini muhafaza

etmeyi bilen öğretmen de ona, halledilince, düşündüklerinin tamamen yanlış olduğunu, okula gitmiyen kızın iyi ana da olamayacağını, çünkü çocuklarını terbiye etmeyi, onlara bakmayı bilemiyeceğini, görgüsüz kalacağını, dikişini dikemiyeceğini, hakkını korumak için söz söylemiyeceğini, rakamları tanıyıp hesap yapamayacağını, askerdeki kocasının mektubunu okuyamayacağını, ona mektup yazamayacağını, etrafında söylenenleri doğru dürüst anlayamayacağını, dünyanın artık tamamen değiştiğini, hiç bir kimsenin evlâtlarını kendi kaldığı halde bırakmaya hakkı olmadığını söyleyecektir. Oğluna yaptıracağı işlere gelince, zaten asıl iş aylarında okulun tatil edildiğini, sene içinde oğlunu okula gönderenin de biraz fedakârlık etmesi lâzım geldiğini, babalığın evlâtların yükünü kabul etmekte olduğunu anlatacaktır. Okulda işe yarar birşey öğretilmediği sözüne de okulun eski tertip değil, yeni tertip okul olduğunu, burada bir insana en lâzım

olan şeylerin öğretildiğini, enstitüden gelen öğretmenin duvarcılığı, bahçeciliği, demirciliği, rençperliği okulda öğrendiğini, kendisinin de bugünkü okulun başka türlü olduğunu görmekte beraber, kabahatini örtmek için okul hakkında böyle söz söylediğini anlatacak, öğretilen şeylerin işe yarar olup olmadığını göstermek üzere de çocuk babasını okula çağıracaktır.

Şüphesiz bu sözlere karşı da kapalı kalacaklar bulunacaktır. Fakat devamlı olarak yapılacak telkinlerin şahıslar üzerindeki tesiri bakımından bir yüzde nispeti vardır. Biz bugün buna muhtacız. Kaldı ki öğretmen bunları söylemekle çocuğunu okula göndermiyen, gönder-

mekte gevşek davranan babaya yeni bir takım anlamlar da öğretmiş olmaktadır. Bu anlamlar zaman ile onda birike birike yapmaları gereken etkiyi mutlaka yapacaktır.

Sevgili yurtdaşlarım;

İşte ideal sahibi insanlar için çalışma zemini ve yolu budur. Türk yurtdaşları için bugünkü Türkiye'yi kalkındırmaktan daha büyük bir ideal olur mu? Bu fikre katılmamış olanların da katılmalarını yürekle dilerim. Hiç bir inkılâp fikri memleketi kalkındırmak yolunda çalışmak zaruretinden başka bir kanun kabul etmeyecektir. İncancımızın büyüklüğünü yaşamakta devam edelim, idrak ettiğimiz yeni baharın bu güzel ve mânalı çocuk haftası içinde, daha çok çocuğumuzun daha seviyeli olması yolunda çalışma kararımızı bir kat daha kuvvetlendirelim.

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 6 3 6 1 9 7 0 1 9 *